

NATURENS RIGE

Borris Slettelandskab

Område 12

Område 12

Borris Slettelandskab

Område 12

Landskabets kendetegn

Borris Slettelandskab ligger i den sydøstlige del af kommunen og omfatter ådale, plantagerne øst for Tarm, plantagerne syd for Borris Sønderland og Borris Sønderland, som indeholder et stort hedelandskab og omgivende plantager. Landskabsområdet er en del af en stor smeltevandsslette (billede 1), hvor flere smeltevandssdale med større åer løber igennem (billede 3).

Landskabsområdet har et fladt lavtliggende terræn med få, store elementer af skov og hede (billede 1), som de fleste steder medvirker til en stor skala og en enkel karakter. Små gårde og afgræssede enge findes i ådalene (billede 3). Syd for Borris Hede skaber bevoksning oven for ådalene ved Omme Å, Simmelbæk og Påbøl Bæk lukkede rum. Ådalene har en lille skala.

Der findes enkelte udsigter over Borris hede (billede 1), men udsigterne er generelt begrænset af plantage og anden bevoksning.

Hede skaber sammen med plantagerne og ådalene en særlig oplevelsesværdi for landskabet (billede 2 og 3).

Der er afgrænset ét delområde, Gundesbøl Ådal, da landskabskarakteren her er anderledes end det øvrige landskab. Ådalen er en tydelig struktur i landskabsområdet, mens de øvrige ådale ikke er tydelige som smeltevandssdale i landskabsområdet. Gundesbøl Ådal er beskrevet særskilt.

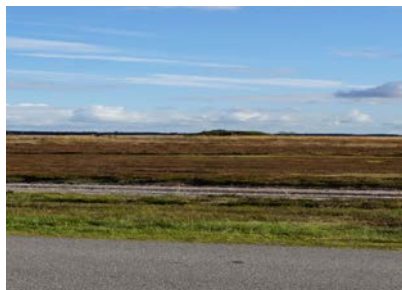
Beliggenhed og afgrænsning

Landskabsområdet ligger i den sydøstlige del af kommunen. Mod syd følger afgrænsningen kommunegrænsen mod Varde Kommune, sydøst mod Billund Kommune og nordøst Herning kommunegrænse. Landskabskarakterens afgrænsning kan gå på tværs af kommunegrænserne, men indgår ikke i analysen.

Landskabsområdet ligger i en stor smeltevandsslette, som også Skjern Å-systemet er en del af, og er afgrænset mod landbrugslandskaber og bestemt af skovbryn samt de mindre ådale og terrænlavninger.

Landskabsområdet består af flere 'grene', som dels følger mindre ådale mod syd og dels Tarm Plantage og de mange små plantager i syd.

Der er afgrænset ét delområde, *Gundesbøl Ådal*, som er beskrevet særskilt.

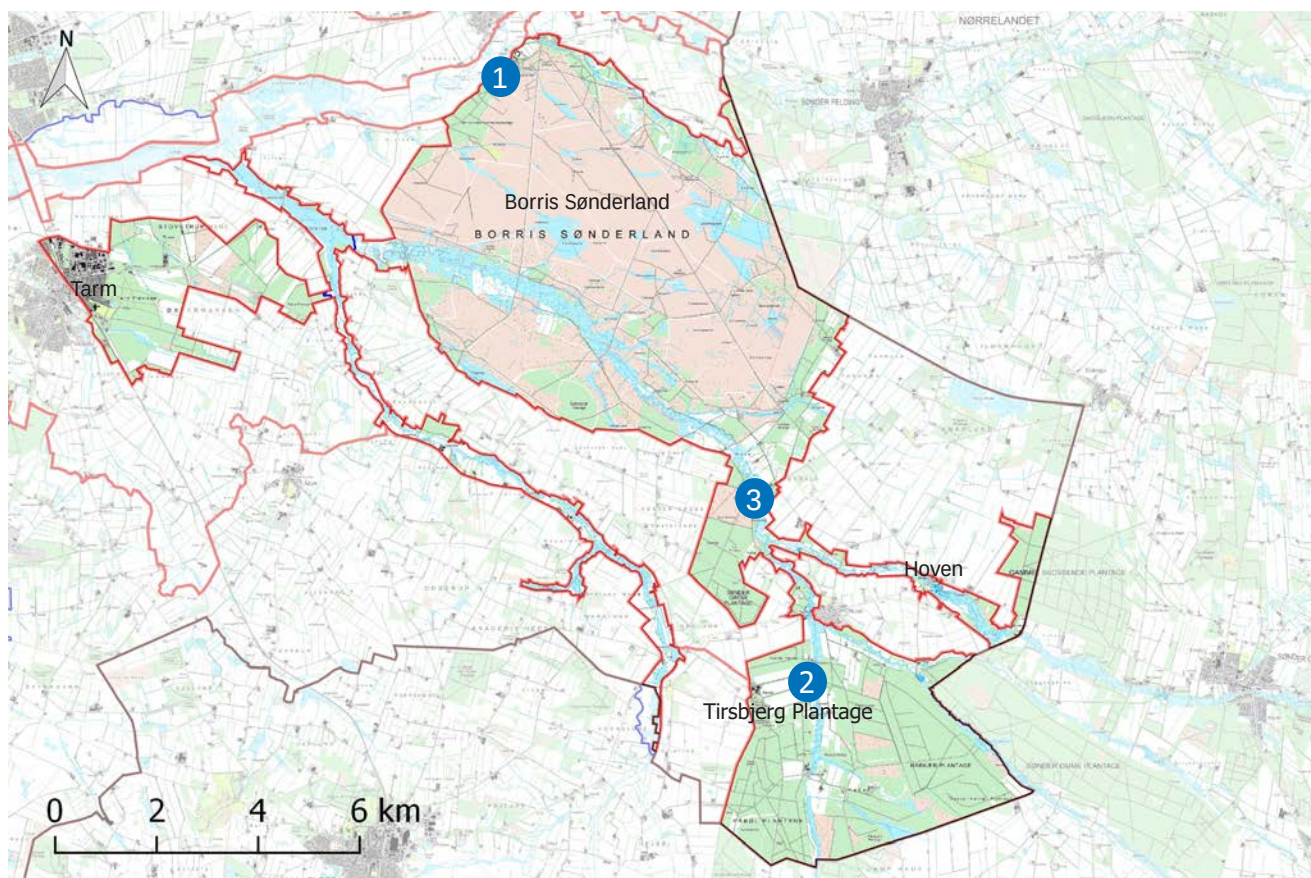
Udsigt over Borris hedeslette (billede 1).

Plantager omkranser hedesletten, og her er der udsigt til de sydlige plantager (billede 2).

Udsigt til Omme Ådal (billede 3).

Signaturforklaring

	Karakterområde		Kommunegrænse
	Delområde		Billedereferencer

Anbefalinger

Input til håndtering af landskabshensyn og landskabskarakter

Nær Vagthøj i den nordlige del af landskabsområdet er der udsigt over heden. Her er det muligt at opleve det særlig flade slettelandskab, dette landskabsområde er en del af.

Landskabskarakteren

Hederne og plantagerne bør som bærende karaktertræk opretholdes eller styrkes. Særligt for landskabsområdet er den store skala, som ses i hedesletten og plantagelandskabet, mens de små landskabsrum med afgræssede enge findes nær og i ådalene.

Det er væsentligt, at landskabsområdets geologiske karaktertræk i form af smeltevandsslette fortsat kan aflæses, og at Gundesbøl Ådal fortsat fremstår som en mindre smeltevandssdal i slettelandskabet.

De mange store og små sydlige plantager har en særlig kulturhistorie i forbindelse med tilplantning af hede og bør understøttes.

Skovrejsning

Skov og plantage er bærende karaktertræk og kan indpasses i det vestlige og sydlige del af landskabsområdet, hvor plantage er dominerende.

Ny skovrejsning bør understøtte den eksisterende plantagestruktur, som hovedsagelig er i stor skala.

Gundesbøl Ådal og den nordlige halvdel af Omme Ådal bør friholdes for skovrejsning og anden opvækst. Skovrejsning oven for dalsiderne bør ligeledes begrænses, og der bør være opmærksomhed på, at skovrejsning kan sløre ådalene i landskabet.

Hederne bør opretholdes som lysåbne naturtyper uden opvækst og krat.

Landbrugsbyggeri/stort byggeri i det åbne land

Der bør ikke opføres stort eller markant landbrugsbyggeri i landskabsområdet, da det ikke vurderes foreneligt med landskabets karakter og de visuelle sammenhænge. Byggeri af denne karakter bør søges placeret

Plantage er et bærende karaktertræk, og i den sydlige del af landskabsområdet kan skov indpasses i landskabet. Her er der udsigt til Tirsbjerg Plantage.

uden for landskabsområdet.

Etablering af nødvendigt landbrugsbyggeri bør ske i tilknytning til eksisterende byggeri, og der bør lægges vægt på landskabelig tilpasning, så byggeriet vil påvirke ådalene både i dette landskabsområde og i tilgrænsende landskabsområder, samt den øvrige del af *Skjern Enge Landbrugslandskab* mindst muligt.

Byrand

I landskabsområdet ligger én større by, Tarm, samt landsbyen Hoven, der ligger ned til Hoven Å, Simmelbæk Å og Påbøl Bæk.

Udvikling eller omdannelse i Tarms byrand bør tilpasses, så ny eller ombygget bebyggelse ikke fremstår markant. Udvikling af byranden bør i karakter og skala være tilpasset den omgivende bebyggelse.

I Hoven er det væsentligt, at udvikling eller omdannelse ikke finder sted mod vest i Hoven Ådal. Nyt byggeri kan bryde karakteren af de afgræssede enge og sløre de geologiske karaktertræk, smeltevandsdalen har.

Byer bør fremstå med en helt eller delvist grøn byrand tilpasset den omgivende bevoksning. Udvikling eller omdannelse bør ligeledes være tilpasset i skala til den omgivende bebyggelse.

Tekniske anlæg

For at undgå yderligere påvirkning af den landskabelige oplevelse, bør der ikke tilføres tekniske anlæg til landskabsområdet.

Analyse

Geologiske karaktertræk

Det flade terræn er tydeligt i den sydlige del af landskabsområdet. Smeltevandssletten ses her på en dyrket mark nær Hejmdal Plantage.

Bærende karaktertræk:

Landskabsområdet har et fladt lavtliggende terræn og er en del af en stor smeltevandsslette.

I det flade terræn løber flere små åer. I landskabsområdet ligger flere lavbundsområder, der markerer sig i forskellig grad i området.

Geologisk dannelse og terræn

De geologiske karaktertræk stammer fra landskabsområdets særlige karakter af smeltevandsslette (se billede øverst på denne side). Landskabsområdet omfatter et fladt terræn med ådale, hvor åerne både skaber terrænlavninger i det flade terræn og ligger i samme niveau som den flade smeltevandsslette. Landskabsområdets geologiske strukturer er især påvirket af den sidste istid (Weichsel).

Under sidste istid var det vestlige Jylland, herunder dette landskabsområde, isfrit, mens

Østjylland lå under store mængder af is. Da isen smeltede, løb store smeltevandsstrømme fra det østlige Danmark, hvilket bragte grus og sand med sig og skabte de vidtrækkende sletter, som blandt andet Borris Sønderland (se billede nederst på højre side). Denne slette er et væsentligt element i landskabsområdet.

De store smeltevandsstrømme blev efterfølgende til mindre vandløb, som eroderede de flade

sletter. Dette ses blandt andet i Skjern Ådal, der afgrænser *Borris Slettelandskab* mod nord. Det er også tydeligt i landskabet ved Omme Ådal, som skærer sig igennem sletten. De øvrige ådale har dog mindre tydelige strukturer i slettelandskabet.

Jordart

Landskabsområdet er domineret af sandede jordarter med ferskvandssand i den store slette. Sletten består også af rester af flyvesand og smeltevandssand.

Tilstødende de små vandløb ligger lavbundsområder. Ved Dyrvig Bro er der udsigt over Omme Å.

Små smeltevandssdale løber igennem landskabet. Her løber Omme Å i den østlige del af landskabsområdet nær Ørbæk.

I ådalene findes ferskvandstørv og ferskvandssand.

Hydrologiske forhold

De hydrologiske forhold omfatter Omme Å og Hoven Å, der løber ud i Påbøl Bæk og Simmelbæk. Lavbundsområder ligger tilstødende åerne og spredt i Borris Sønderland. Omme Å løber i en vest-østlig retning. Vandløbene fremstår med et naturligt slynget forløb, og lavbundene er kun i mindre omfang drænet (se billede øverst på denne side og nederst på venstre side).

Landskabsområdet er en del af en stor smeltevandsslette, som er et resultat af store strømme af smeltevand under sidste istid. Fra den nordlige del af Borris Sønderland er sletten tydelig.

Kulturbetingede karaktertræk

Bebyggelsesstrukturen består af få gårde, som hovedsagelig ligger i tilknytning til ådalene og græsningsarealer. Her ved Dyrvig Bro ligger en bebyggelse i mindre skala nær vandløbet

Bærende karaktertræk:

Landskabsområdet er domineret af hede og plantage. Hedesletten er friholdt for bebyggelse, mens gårde ligger i tilknytning til ådalens engområder. Der er flere tekniske anlæg beliggende i området.

Landskabstrækkene har oprindelse i tilplantning af heden.

Landskabskarakterens oprindelse

De kulturbetingede landskabstræk i *Borris Slettelandskab* tager afsæt i udpining af jorden og den efterfølgende udnyttelse af landskabet i forbindelse med tilplantningen af heden.

Udpiningen af jorden har skabt hederne, der er et resultat af menneskets udnyttelse af landskabet. Heden har derfor indtaget landskabet siden middelalderen i et ellers skovpræget landskab, og i dag ligger der i dette landskabsområde et

af de største hedelandskaber i kommunen (se billede nederst på højre side). Hede er ellers i størstedelen af kommunen opdyrket, så få, små hederester ligger tilbage.

Tilplantning af heden med skov er en væsentlig del af landskabskarakterens oprindelse og fandt sted i kommunen fra 1830'erne helt frem til 1940'erne. Tilplantningen nær Hoven begyndte omkring 1870, mens plantagerne på og omkring heden kom til senere (se billede øverst på højre side).

Dyrkningsmønster

Landskabet er i høj grad domineret af plantager og hede med få opdyrkede arealer spredt i landskabet. Borris Sønderland er, som den centrale hedeslette Danmarks største og fladeste hede. Heden blev fredet i 1903 med det kriterium, at området også kunne anvendes som militært skydeterræn. Hertil

anvendes heden i dag (se billede nederst på højre side).

Mod syd fremstår ådalene og de tilstødende lavbundsområder med afgræssede enge.

Bevoksningsstruktur

Plantager tegner hovedparten af landskabets bevoksningsstruktur og dominerer store dele af landskabsområdet, særligt i den sydlige og vestlige del.

Borris Sønderland er domineret af lysåben hede med sparsom bevoksning. Heden er de fleste steder afgrænset af plantage mod de omgivende landskabsområder, *Skjern Enge Landbrugslandskab* og *Skjern Englandskab*. På den måde er plantagerne et væsentligt karaktertræk, der i høj grad medvirker til at markere slettelandskabet på det flade terræn.

I ådalene og lavbundsområderne ses terrænlavningerne med små

I baggrunden ses Tirsbjerg Plantage og en større gård. Få dyrkede marker ligger i landskabsområdet og hovedsagelig i plantagernes lysåbninger. Gårdene er hovedsagelig placeret i tilknytning til ådalene.

bevoksninger (se billede på venstre side).

Bebyggelsesstruktur

Landskabsområdet er generelt fri for bebyggelse. Bebyggelsesstrukturen omfatter få gårde, som ligger i overgangen mellem ådalene og det svagt hævede landbrugslandskab. Gårdenes placering knytter sig til den kulturbetingede udnyttelse af landskabet, hvor ådalene blev brugt til græsning for kreaturer og de højere liggende arealer til dyrkede marker (se billede på venstre side).

I den vestlige del af landskabsområdet ligger byen Tarm, som er afgrænset af Tarm Plantage.

Bygningerne til forsvarrets skydeterræn på Borris Hede ligger ved den nordlige afgrænsning af heden. Bebyggelsen er skjult af bevoksning.

Tekniske anlæg

Der er flere tekniske anlæg i landskabsområdet. Højspændingsledninger forløber på kryds og tværs af landskabsområdets vestlige og sydlige dele.

I syd forløber to højspændingsledninger over Omme Å. I den vestlige del af landskabsområdet findes Tarms industrikvarter, og nær Tarm udløber fire ledninger fra en

transformerstation. Flere master står også i landskabsområdet.

Borris Sønderland ligger omkranset af plantage og er et væsentligt karaktertræk i landskabsområdet. I dag er hedesletten anvendt som skydeterræn for militæret. Her er der udsigt over heden ved Vagthøj i den nordlige del af hedesletten.

Rumlige og visuelle karaktertræk

Skalaen på hedesletten er stor, og landskabet opleves at have en enkel karakter med få elementer. Plantagerne, der omkranser heden, skaber en baggrund for udsigterne.

Bærende karaktertræk:

Landskabsområdet har et enkelt udtryk og en stor skala. Den rumlige afgrænsning varierer fra at være helt åbent til lukket.

Der er udsigter over heden, men udsigterne begrænses af bevoksning og terræn ved ådalene. Den visuelle påvirkning opleves moderat.

Skala og kompleksitet

Landskabsområdets bærende karaktertræk opleves at have en stor skala og et enkelt udtryk. Skalaen og kompleksiteten er et resultat af den store hede, terrænet, samt bevoksningsstrukturen, der udgøres af plantager i alle størrelser.

Den store skala opleves især fra 'kanten' af heden og skabes af den åbne karakter, det flade terræn uden bevoksning og et hedelandskab, der fremstår som en stor samlet enhed (se billede øverst på denne side). Andre steder er

den store skala et resultat af de sammenhængende plantageområder, eksempelvis nær Tarm med Tarm Plantage og Sejrup Plantage eller mod syd med plantagerne Hårkær Plantage, Påbøl Plantage, Hejmdal Plantage m.fl. Nær ådalene opleves lavbunden i lille skala, da småbevoksninger og terrænlavninger skaber små enheder og rum (se billede nederst på denne side).

Landskabsområdet har

hovedsagelig et enkelt udtryk, som findes i både heden, plantagerne og de små ådale. Heden er uden bevoksning og plantagerne fremstår overvejende som sammenhængende enheder med få lysåbninger af dyrkede marker og små hedeområder. Ådalene har få bevoksninger og ses med afgræssede enge, hvilket skaber en simpel karakter.

I ådalene kan landskabet opleves lukket, da bevoksning flere steder ligger oven for dalen og på dalens sider. Her ved Ørbæk ses Omme Å og tilstødende lavbundsområder.

Højspændingsledninger løber på tværs af landskabsområdet, men opleves kun lokalt.

Rumlig afgrænsning

Den rumlige afgrænsning varierer og er især bestemt af bevoksningen, eller mangel derpå, og af terrænet omkring ådalene.

Centralt i landskabsområdet er den rumlige oplevelse knyttet til hedesletten, som med sin størrelse og karakter skaber ét stort rum. Her resulterer bevoksningen omkring heden i en tydelig rumlig afgrænsning af området. Den enkle karakter forstærker den rumlige afgrænsning.

Ådalene syd for Borris Sønderland er afgrænset af bevoksning i form af plantager, hvilket skaber lukkede landskabsrum. Ådalene er smalle med en lille skala, som forstærker den lukkede rumlige afgrænsning. Selv hvor ådalene ikke er afgrænset af plantager, markerer hegn overgangen til det svagt stigende terræn og begrænser dermed udsynet til

landbrugslandskabet.

I plantagerne findes der få lysåbninger, der opleves som små og lukkede rum på grund af træernes afgrænsning af rummet.

Udsigter

Der findes udsigter i varieret grad i landskabsområdet.

Der er vidtrækkende udsigter over hedesletten, hvor plantagerne danner en baggrund for udsigten.

I områder med mange plantager begrænses udsigterne blandt andet på grund af den lukkede karakter i det flade terræn.

I ådalene er der en varieret grad af udsigter, der afhænger af, om karakteren er lukket og præget af bevoksning, eller om karakteren er åben med sparsom bevoksning. Omkring de åbne rum er der udsigter på langs af ådalene.

Der findes ligeledes udsigter i randen af den nordlige del af landskabsområdet mod *Skjern Englandskab*.

Visuel påvirkning

Landskabområdet opleves mange steder med en lav til moderat visuel påvirkningsgrad fra tekniske anlæg, især højspændingsledninger. Flere af højspændingsledningerne er af mindre skala og påvirker derfor i mindre grad den visuelle oplevelse af landskabsbilledet (se billede på denne side).

Vindmøller påvirker i lav grad oplevelsen af landskabsområdet visuelt, hvilke står i de omgivende landskabsområder. Vindmøllerne er synlige fra hedesletten.

Delområder

Langs Gundesbøl Ådal fra Vinding Bro ses dalstrukturen med afgræssede enge og vandløb i dalbunden.

Der er afgrænset ét delområde i landskabet, hvor de bærende karaktertræk adskiller sig væsentligt fra resten af landskabsområdet.

D12-1: Gundesbøl Ådal

Gundesbøl Ådal ligger som en 'gren' fra Omme Ådal vest for Borris Hede. Ådalen ligger omgivet af landbrugslandskab og adskiller sig derfor fra de øvrige ådale, der overvejende omkranses af hede og plantage og er derfor et delområde. Ådalens geologiske strukturer som smeltevandsdal er også tydeligere end de øvrige ådale.

Ådalens lavbundsområde omfatter eng og en bevoksningsstruktur, som ændrer sig fra at være sparsom mod nord, til en mere bevoksningspræget lavbund med krat og lav bevoksning i syd. De afgræssede enge er en reference til landskabskarakterens oprindelse som græsningslandskab til de

omkringliggende gårde og landsbyer. Bebyggelsen er sparsom og består af få gårde i overgangen til landbrugslandskabet, samt bebyggelse knyttet til dambrug.

Gundesbøl Ådal har en smal dalbund, der medvirker til en lille skala. Ådalen har få bevoksninger i dalbunden, og tekniske anlæg er skjult af terræn og bevoksning i overgangen til de øvrige områder, hvilket sammen skaber et enkelt udtryk. Ådalen

er afgrænset af småbevoksninger og hegn, der markerer overgangen til landbrugslandskabet og et svagt hævet terræn. Dette begrænser udsigter og den visuelle forbindelse til det omgivende landbrugslandskab. Der er få visuelle påvirkninger fra tekniske anlæg, fordi de i høj grad er skjult af beplantning og ådalens terræn.

Ved Sønderskov Bro i den nordlige del af Gundesbøl Ådal er ådalen særligt præget af lavbundsområder og fremstår uden bevoksning. Gårde ligger tæt på ådalen, som er en del af den kulturbetingede oprindelse.

Vurdering

Landskabskarakterens styrke

Vurderingsparametre

- Tilstedeværelse og tydelighed af bærende karaktertræk
- Tydelighed af den kulturbetingede oprindelse
- Samspil mellem de geologiske og kulturbetingede karaktertræk

Særligt karakteristisk

K12-1: Borris Sønderland og de øst- og sydlige plantager

Borris hedeslette og de tilstødende plantager, samt de sydlige plantager er samlet vurderet særligt karakteristisk. De bærende geologiske karaktertræk i form af fladt terræn og lavbundsområder repræsenterer et slettelandskab og er særligt tydelige i den nordlige del af området. De kulturbetingede karaktertræk knytter sig til hede og plantager, som er særligt tydelige og tilstede i landskabsbilledet. Plantagerne ses ligeledes tydeligt mod syd, hvor små heder ligger spredt i plantagers lysåbninger. De små smeltevandsdale og åer, som løber igennem området, er et tydeligt geologiske karaktertræk. (Se billede på denne side)

Den kulturbetingede oprindelse ses i dag i form af hede, plantager og afgræssede enge. Heden er opstået gennem lang

tids udpining af jorden. Heden i dette område er vedligeholdt af den militære anvendelse, som er en senere kulturbetinget udnyttelse af landskabet. Plantagerne formidler en anden periode i landskabskarakterens kulturbetingede oprindelse bl.a. som led i sandflugtsbekæmpelsen. De afgræssede enge ses i flere af terrænlavningerne (se billede på højre side).

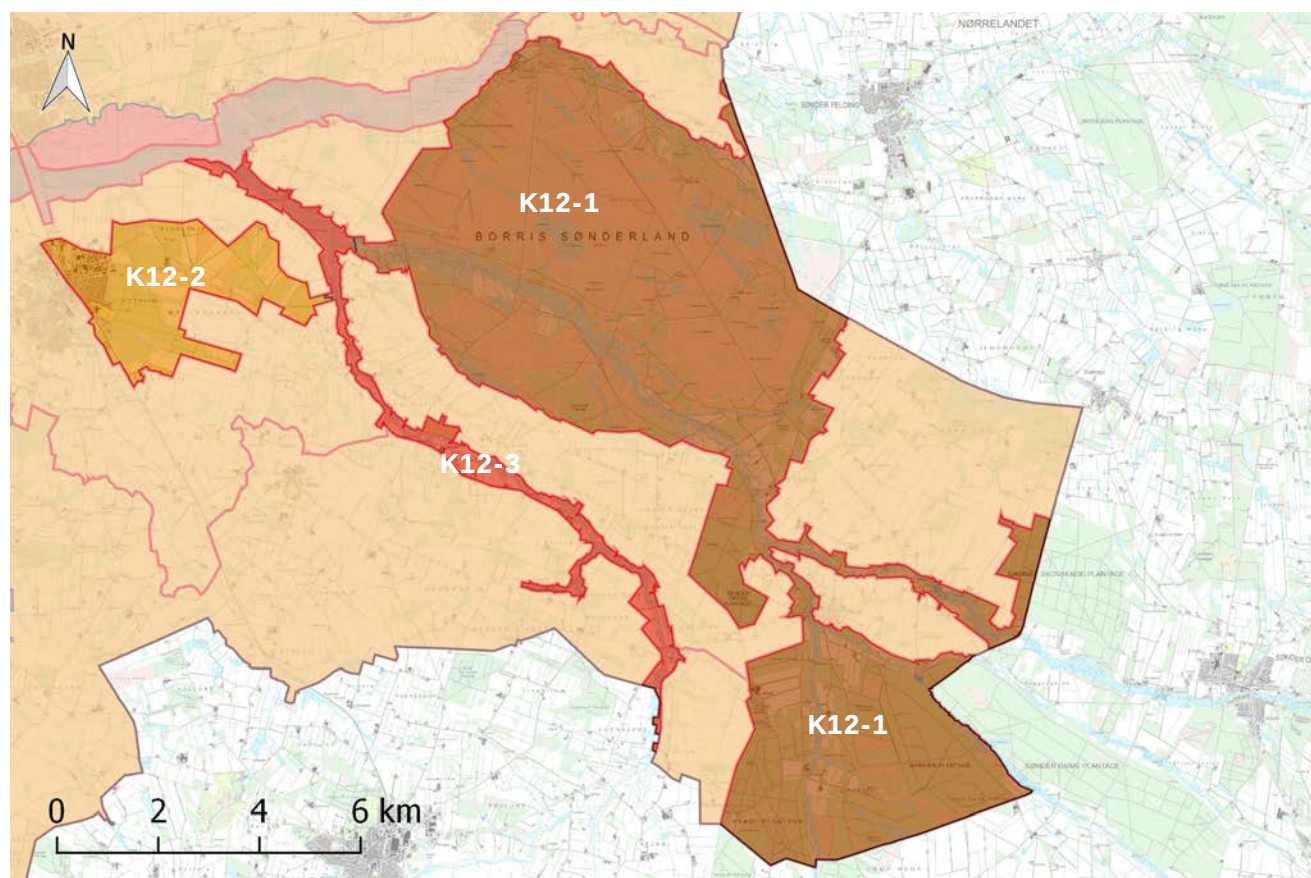
Samsillet mellem de kulturbetingede og geologiske karaktertræk ses, hvor heden ligger uopdyrket hen, da jorden her er udpint og sandet. Plantagerne på den tørre sandjord og afgræssede enge i lavbundsområder afspejler også et godt samspil mellem de geologiske og kulturbetingede karaktertræk.

Hedesletten er vurderet særligt karakteristisk med plantage, der omkranser den. Fra et udkigstårn i den nordlige del af heden kan de kulturbetingede og geologiske karaktertræk opleves.

I ådalene er terrænlavningerne udnyttet til afgræsning. Eksempelvis kan det ses i den østlige del af Omme Å ved Ørbæk.

Signaturforklaring

	Karakterområde		Karaktersvagt
	Særligt karakteristisk		Kontrasterende
	Karakteristisk		Kommunegrænse

Lavbundsområder i ådalene er overvejende fri for bevoksning og bliver anvendt som græsningsarealer. Dette er en tydelig del af den kulturbetingede oprindelse, som her kan opleves ved Vinding Bro. Gårdene ligger også i tilknytning til græsningsarealer.

Karakteristisk

K12-2: Tarm Plantage og de tilstødende marker og heder

Tarm Plantage ligger sammen med de tilstødende arealer med små skovområder, dyrkede marker og hede i den vestlige del af landskabsområdet og er vurderet karakteristisk. Plantager og hede er som bærende kulturbetingede karaktertræk tilstede, men er mindre tydelige, da dyrkede marker i højere grad ligger i lysåbningerne og dermed svækker tydeligheden af de bærende karaktertræk, samt skaber mindre sammenhængende plantager. Områdets geologiske struktur i form af hedeslette er mindre tydelig her på grund af bevoksning.

Tilplantningen af heden referer til den kulturbetingede oprindelse, hvor heden peger på, hvordan landskabet så ud, før tilplantningen og opdyrkningen af heden startede. Den kulturbetingede oprindelse er i nogen grad

sløret, da plantagerne og heden i dette område ikke fremstår som sammenhængende enheder.

De kulturbetingede og geologiske karaktertræks samspil vurderes god i denne del af landskabsområdet. Dette skyldes, at plantager er dominerende på de tørre jorde. Nogle steder er lavbundsområderne drænede og opdyrkede, hvilket i nogen grad svækker samspillet, da disse lavbundsområder naturligt ville være våde.

Kontrasterende

K12-3: Gundesbøl Ådal

Gundesbøl Ådal er vurderet *kontrasterende*, da ådalens visuelle karakter og tilknytning til det omkringliggende landbrugslandskab adskiller sig fra det øvrige landskabsområde og øvrige ådale.

Den landbrugsmæssige udnyttelse af lavbundsområdet med afgræssede enge og dambrug

afspejler den kulturbetingede oprindelse, som er tydelig. De afgræssede enge er tydeligt tilstede i dag i landskabsbilledet (se billede på denne side).

De afgræssede enge i terrænlavningerne på de våde jorde viser et godt samspil mellem de kulturbetingede og geologiske karaktertræk (se billede på højre side).

Gundesbøl Ådal er præget af afgræssede enge med sparsom bevoksning. Den kulturbetingede oprindelse er derfor tydelig i ådalen. Her er der kig til et græsningsareal ved Okslund Bro.

Landskabskarakterens tilstand

Vurderingsparametre

- De kulturbetingede karaktertræks intakthed i forhold til landskabskarakterens oprindelse
- Vedligeholdelsesmæssig tilstand af de bærende karaktertræk
- Graden af visuel påvirkning

God tilstand

T12-1: Borris Sønderland og de øst- og sydlige plantager

I områderne, der er vurderet særligt karakteristiske, vurderes intaktheden af de kulturbetingede karaktertræk i forhold til landskabskarakterens oprindelse *god*, hvilket knytter sig til heden og plantagerne. Tilplantningen repræsenterer bl.a. en periode med sandflugtsbekæmpelse, da landskabet skulle udnyttes til landbrug, og plantagerne fremstår som på tilplantningstidspunktet. Heden referer til landskabet inden tilplantningen af de omkringliggende og sydlige plantager, som er særligt intakte i dette landskabsområde.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af hederne, plantagerne og lavbundsområderne vurderes at være *god*. Hederne er overordnet friholdt for bevoksning, og plantagerne fremstår som sammenhængende enheder og er

meget få steder opbrudt af dyrkede marker (se billede på højre side). Lavbundsområderne er hovedsagelig anvendt til græsning uden dræning (se billede s. 357).

Den visuelle påvirkning i landskabet vurderes *mindre til moderat*. Landskabsbilledet er påvirket af få højspændingsledninger og vindmøller, som ligger i større afstande og derfor opleves i mindre skala.

T12-2: Gundesbøl Ådal

I Gundesbøl Ådal vurderes de bærende karaktertræks intakthed i forhold til landskabskarakterens oprindelse at være *god*, da afgræssede enge dominerer terrænlavningen i ådalen (se billede på denne side).

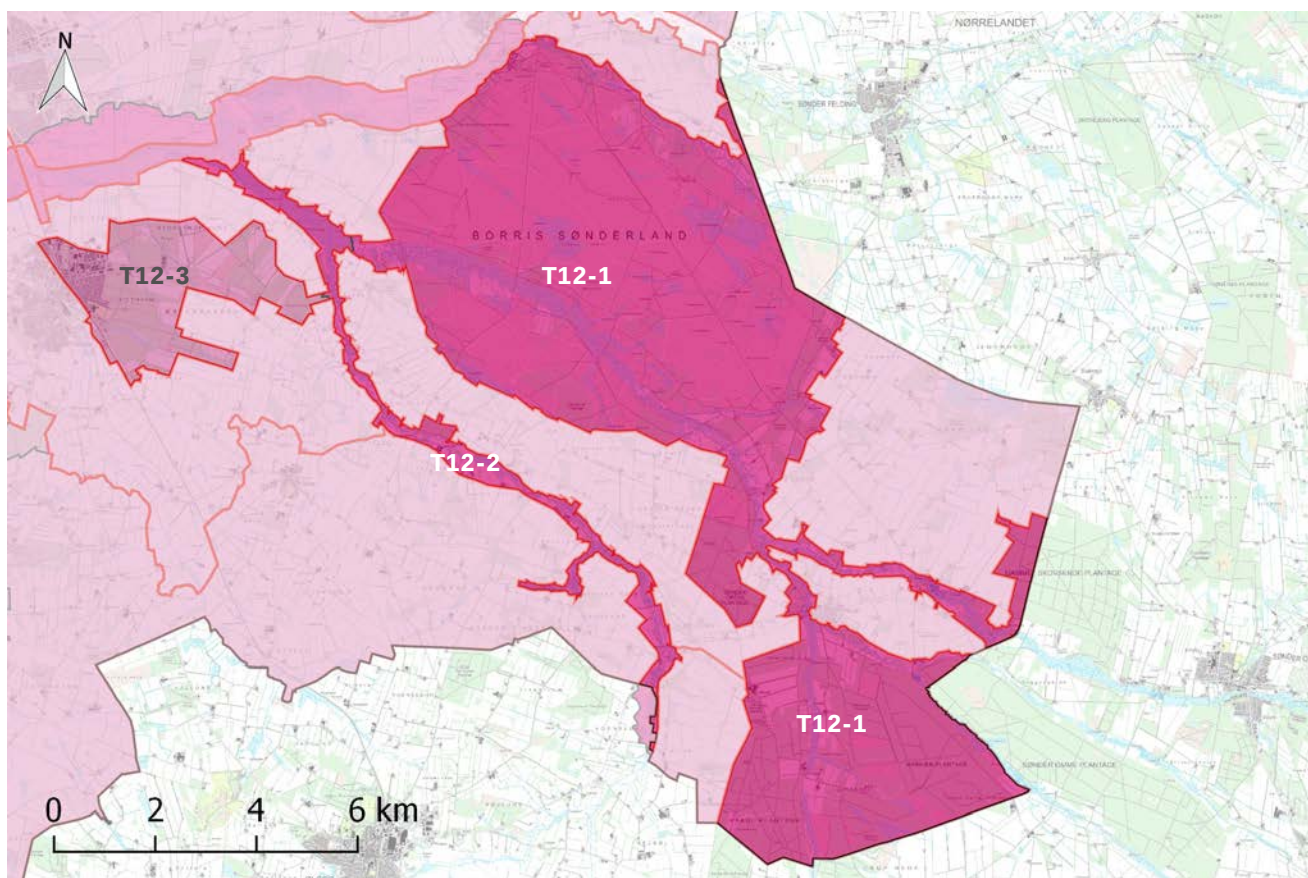
Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de bærende karaktertræk vurderes *god* i forhold til både de kulturbetingede og geologiske karaktertræk. Engene

Gundesbøl Ådal fremstår i god tilstand med åbne græsningsarealer og mindre visuel påvirkning fra tekniske anlæg. Her ved Okslund Bro ses en højspændingsledning i lille skala.

Den store hedeslette fremstår uden bevoksning og i god tilstand. Nær Vagthøj i den nordlige del af landskabsområdet er landskabet fri for visuel påvirkning fra tekniske anlæg.

Signaturforklaring

	Karakterområde		Dårlig tilstand
	God tilstand		Kommunegrænse
	Middel tilstand		

Få steder fremstår ådalene og de tilstødende lavbundsområder i plantagerne og hedesletten i højere grad bevokset, som her ved Dyrvig Bro.

er hovedsageligt afgræssede og friholdt for bevoksning, dog er bevoksning tilstede i den sydlige del af ådalen og kan svække den vedligeholdelsesmæssige tilstand i denne del af ådalen i forhold til de kulturbetingede karaktertræk. Det geologiske karaktertræk i form af smeltevandsdalstrukturer er i *god* vedligeholdelsesmæssig tilstand.

Ådalen vurderes generelt i *mindre* grad visuelt påvirket af tekniske anlæg. Den visuelle påvirkning opleves kun lokalt, hvor højspændingsledning går over ådalen. Ådalen er afgrænset af beplantning, som dermed begrænser den visuelle påvirkning fra de omgivende landskaber (se billede s. 352).

Middel tilstand

T12-3: Tarm Plantage og de tilstødende marker og heder

Intaktheden af de bærende karaktertræk i Tarm Plantage vurderes *middel*, da området

er præget af dyrkede marker, der bryder plantagerne som en sammenhængende enhed. Hederne ligger spredt i lysninger i området, hvilket har en reference til, hvordan landskabet så ud inden tilplantningen og opdyrkningen fandt sted.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de bærende karaktertræk vurderes *middel* i forhold til de kulturbetingede karaktertræk. Hederne fremstår flere steder tilgroet og drænet, hvilket svækker hedernes vedligeholdelsesmæssige tilstand. Lavbundsområderne er et geologisk bærende karaktertræk, men er drænet i dette område, og den vedligeholdelsesmæssige tilstand er derfor *middel*.

Landskabet er i *væsentlig* grad visuelt påvirket af tekniske anlæg, herunder højspændingsledninger og industri i Tarm. Området har på grund af de dyrkede marker flere steder

en åben oplevelse, som resulterer i en *væsentlig* visuel påvirkning fra de omkringliggende landskabsområder.

Hederne er hovedsagelig fri for bevoksning, men få steder fremstår de med lav spredt bevoksning som her i en mindre hede ved Store Stridbjerg og Dyrvig. Dette kan svække den vedligeholdelsesmæssige tilstand.

Landskabskarakterens oplevelsesmuligheder

Oplevelsesparametre

- Stedbunden: Oplevelsen knytter sig til et afgrænset landskab.
- Udsigt: Områder præget af udsigter ud over det sædvanlige.
- Enkeltelement: Oplevelsen består af et element i landskabet.
- Udsigtspunkt: Punkter med en særlig udsigtsmulighed.

Oplevelsen har typisk reference til landskabets geologiske eller kulturhistoriske fortælling eller særlige naturindhold.

Stedbunden

V12-1: Borris Sønderland og de øst- og sydlige plantager
Hedesletten, som Borris Sønderland omfatter, skaber en særlig karakter og oplevelsesværdi, der bliver forstærket af plantagerne i området.

De geologiske strukturer, som er dannet fra sidste istids store smeltevandssletter, skaber en særlig oplevelse af et stort fladt terræn, som er brudt af bevoksning. De mindre smeltevandssdale, som krydser sletten, viser ligeledes isens smeltestrømme, som efter de store strømme markerer sig ned i det ellers flade terræn. Den kulturbetingede fortælling går tilbage til udpiningen af jorden, som har resulteret i Borris Hede.

Den senere tilplantning af heden fandt sted både som led i sandflugtsbekæmpelsen, men også i tilknytning til Hedeselskabets kampagne om at plante skov i et

ellers skovløst landskab. I den sydlige del af landskabsområdet ligger Tirsbjerg Plantage, som går tilbage til 1904 og er en af de tidlige plantager (se billede på denne side).

V12-2: Gundesbøl Ådal

Gundesbøl Ådal vurderes at være et oplevelsesrigt landskab på grund af dalens geologi, natur og kulturbetingede referencer i form af afgræssede enge. Dalens oplevelsesværdi ses i form af afgræsset eng og dalforløbet, som smeltevandet har skabt igennem det ellers flade landskab. Dalen opleves især fra vejene langs ådalen. Der hvor vejene krydser dalen, opleves de geologiske strukturer særlig tydeligt.

Udsigtspunkt

Udkigstårn ved Vagthøj

I den nordlige del af hedesletten står et udkigstårn, som giver mulighed for at få lange kig både over hedesletten og

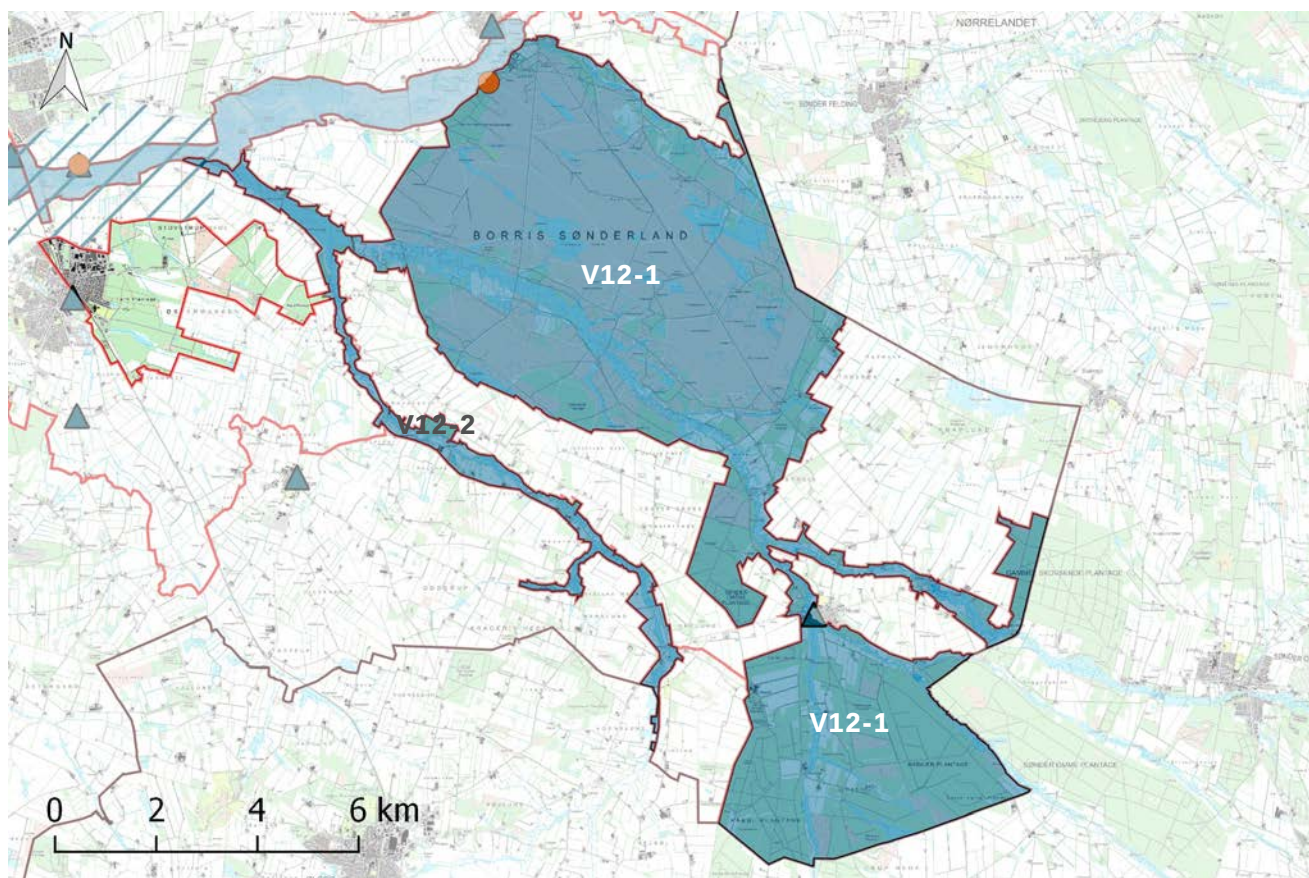
Skjern Ådal. Udkigstårnet ligger i plantagebæltet Borris-Faster Kommuneplantage, hvor træerne kan begrænse udsigterne i alle retninger. Det er derfor væsentligt, at de særlige udsigtsmuligheder fra dette udsigtspunkt bliver opretholdt (se billede på højre side).

I Tirsbjerg Plantage står en mindesten til minde for Professor Fr. Weis, som bidrog til at muliggøre opdyrkning af heden.

Fra udkigtstårnet ved Vagthøj i den nordlige del af Borris Sønderland kan man se langt over hedesletten, men der er risiko for, at udsigten forsvinder, hvis ikke den omkringliggende beplantning vedligeholdes/holdes lav.

Signaturforklaring

	Karakterområde		Særlige Udsigter
	Oplevelsesrigt Landskab		Udsigtspunkt
	Oplevelsesrigt Element		Kommunegrænse

Landskabskarakterens sårbarhed

Vurderingsemner

- Landskabskarakteren
- Skovrejsning
- Landbrugsbyggeri/stort byggeri i det åbne land
- Byrand
- Tekniske anlæg

Landskabskarakteren

Landskabsområdet vurderes generelt sårbart overfor ændringer og udviklingstiltag, da slettelandskabet har en særlig værdi, der er knyttet til heden med særlig åben karakter, planter samt ådale med en *særlig oplevelsesværdi*.

Landskabet er derfor sårbart overfor ændringer i disse karaktertræk. Selv små ændringer kan have stor betydning.

Området ved Tarm Plantage vurderes mindre sårbart overfor ændringer og udviklingstiltag, når de sker med hensynstagen til landskabets bærende karaktertræk. Ændringer/tiltag bør placeres, så de ikke dominerer landskabsbilledet for de omkringliggende områder mod nord, herunder *Skjern Englandskab*.

Skovrejsning

Skov og plantage er et af de

væsentlige karaktertræk i landskabsområdet, og det gælder særligt for den sydlige og vestlige del af landskabsområdet. Det vurderes derfor muligt at indpasse ny skov i disse områder. Det er væsentlig, at skovrejsning bliver indpasset i områdets skovkarakter og størrelse.

Heden er en beskyttet naturtype, og skovrejsning kan derfor ikke ske i Borris Sønderland. Den lysåbne karakter skal bevares, og

opvækst bør derfor begrænses.

I den sydlige del af landskabsområdet er ådalene omgivet af skov. Det er derfor muligt at placere skov ovenfor dalsiderne, mens dalbunden og dalsiderne er sårbare overfor skovrejsning. I den del af Omme Ådal, der løber igennem heden, er ådalen sårbar overfor skovrejsning, både i dalbunden, dalsiderne og ovenfor dalsiderne.

Ådalene er sårbare overfor skovrejsning og stort landbrugsbyggeri. Skov og plantage grænser ned til ådalene. Her ses bevoksning omkring skovridergården vest for Påbøl.

Hoven er her skjult af beplantning i baggrunden. Langs Bredgade ses et dambrug, som ligger i Hoven Ås dalbund.

Delområdet *Gundesbøl Ådal* er omgivet af landbrugslandskab og vurderes sårbart over for skovrejsning både i ådalen, på dalsiderne og oven for dalsiderne. Skovrejsning vil sløre dalens geologiske karaktertræk som smeltevandsdal og vil samtidig sløre dalens kulturbetingede karaktertræk i form af græsningslandskab. Lavbundsområderne bør vedligeholde deres lysåbne karakter.

Landbrugsbyggeri/stort byggeri i det åbne land

Landskabet er generelt sårbart over for landbrugsbyggeri, da landskabsområdet er friholdt for bebyggelse, og de få gårde, som ligger i området, er i lille skala. Nyt landbrugsbyggeri i hederne og plantagerne i alle skalaer kan derfor dominere landskabet og ændre den ellers bebyggelsesfrie karakter.

Bebyggelsen ligger hovedsagelig i tilknytning til ådalene og er

i lille skala. Det er derfor vigtigt, at nyt byggeri placeres i tilknytning til eksisterende bebyggelse i lille skala, og at den samlede bygningsmasse fremstår ensartet og harmonisk i landskabet.

Byrand

Tarm og Hoven er to byer i landskabsområdet, som i forskellige grad indgår i landskabsbilledet.

Tarm har en velafgrænset byrand og støder op til Tarm Plantage. Byen ligger på et fladt terræn, og plantagen skjuler derfor byranden. Byudvikling ved Tarm vurderes mulig og kan indpasses i landskabet.

Den vestlige del af Hoven ligger i dette landskabsområde, mens hovedparten af byen ligger tilstødende landskabsområdet mod øst. Igennem Hoven løber Hoven Å, som deler byen op. På trods af opdelingen af landsbyen fremstår den østlige del af Hoven som en velafgrænset enhed, og

byranden mod ådalen er skjult af bevoksning. Landskabsområdet vurderes sårbart over for byudvikling mod ådalen og andre tiltag ved Hoven, da byudvikling vil kunne lukke ådalens ellers åbne karakter. Der bør derfor tages hensyn til det omgivende landskab, og at byen fremstår harmonisk i forhold til byens udtryk set fra landskabet.

Tekniske anlæg

Landskabsområdet er vurderet sårbart over for alle former for nye tekniske anlæg.

Hovedparten af landskabsområdet er vurderet at have særlige landskabskvaliteter, som kan svækkes af yderligere teknisk påvirkning.

Tekniske anlæg kan dominere landskabsrummene og bryde den enkle karakter. Høje tekniske anlæg vil være markant synlige fra de øvrige dele af landskabsområdet.

Samlet vurdering

Mål for landskabets karakter

Målsætningen for landskabets karakter

- er udtryk for en sammenvejning af de gennemførte vurderinger.
- peger på, om landskabets karakter bør vedligeholdes, beskyttes, ændres og/eller forbedres for at opretholde landskabets kvaliteter, herunder særlige karaktertræk og oplevelsesværdier.

Mål: Beskyt landskabskarakter

M12-1: Borris Sønderland og de øst- og sydlige plantager
Borris Slettelandskab fremstår særligt karakteristisk og rummer særlige landskabelige oplevelsesværdier. Landskabet har derfor fået målsætningen *beskyt*.

Målsætningen betyder, at der kun bør ske ændringer/tiltag i områder, hvilket medvirker til at beskytte eller styrke de geologiske og kulturbetingede karaktertræk: heden, plantagerne og lavbundsområderne. Hedekarakteren bør styrkes, og de sydlige plantager bør fremstå som en sammenhængende enhed. Der bør yderligere lægges vægt på, at landskabet i mindst muligt omfang tilføres visuel påvirkning både i og udenfor området.

M12-2: Gundesbøl Ådal
Gundesbøl Ådal har fået målsætningen *beskyt*, da ådalen er vurderet særligt oplevelsesrigt.

Beskyttelsesmålsætningen betyder, at der kun bør ske ændringer/tiltag i området, der medvirker til at beskytte eller styrke de bærende karaktertræk. Lavbundskarakteren med afgræssede enge bør styrkes, og de geologiske karaktertræk som smeltevandssdal bør fremstå tydelig i landskabet.

Mål: Vedligehold landskabskarakter

M12-03: Tarm Plantage
Tarm Plantage har fået

målsætningen *vedligehold*. Denne del af landskabet er vurderet *karakteristisk* uden særlige oplevelsesmuligheder.

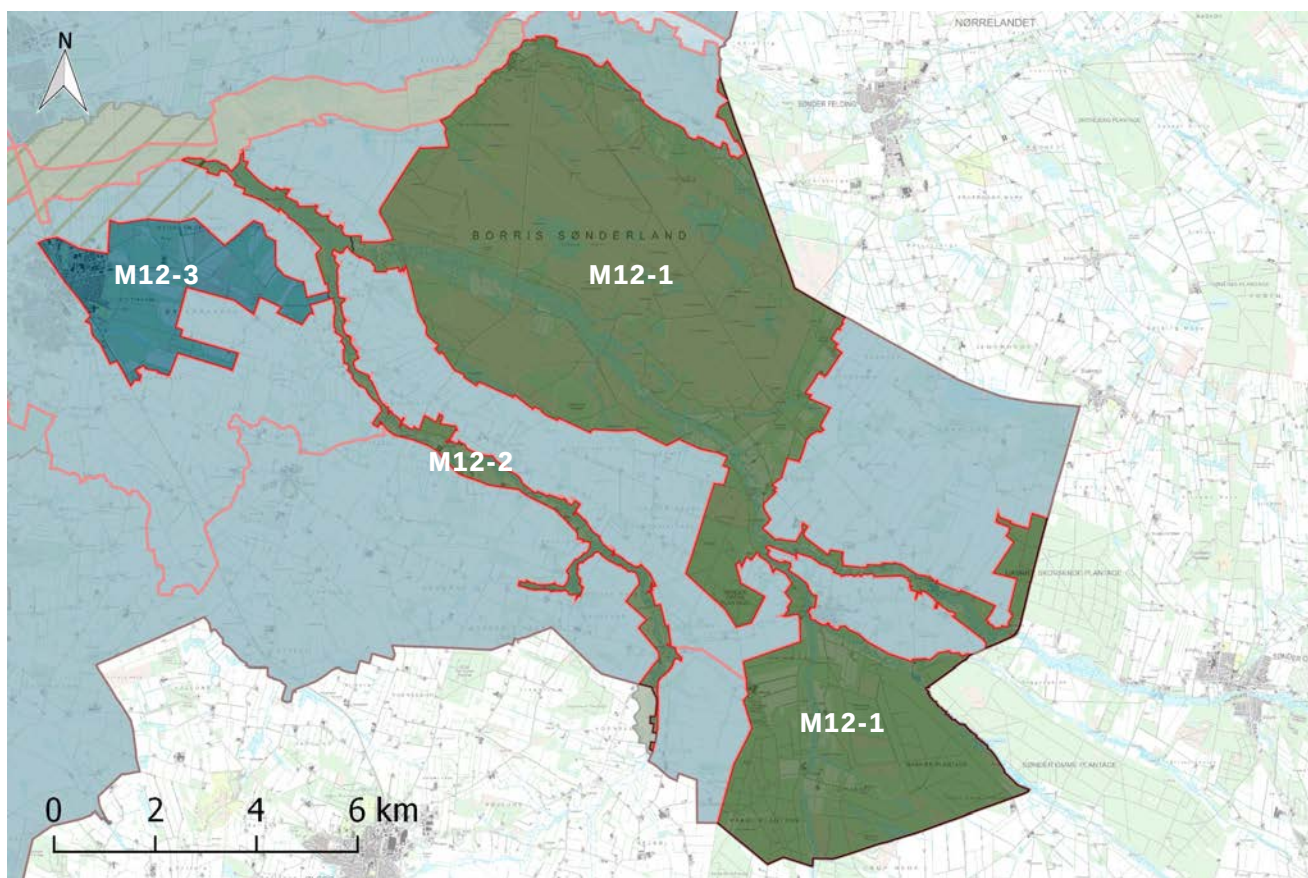
Målsætningen betyder, at der kan ske ændringer i landskabet, men at de bør ske med hensyn til landskabets bærende karaktertræk.

Tirsbjerg Plantage ses her og har en særlige oplevelsesværdi.

Gundesbøl Ådal har en åben bevoksningsfri karakter.

Signaturforklaring

	Karakterområde		Beskyt og forbedr karakter		Ændr karakter
	Beskyt udsigt		Vedligehold karakter		Kommunegrænse
	Beskyt karakter		Vedligehold og forbedr karakter		